

EMLÉKEZTETŐ

MÁRAI SÁNDOR A NEMZETNEVELÉSRŐL

A magyar műveltség nem lehet közép- és felsőiskolák tehetségeseinek magánügye az új Európában. *A nevelést természetesen a mélyben kell kezdeni, a népiskolában. Hiszünk a magyar műveltség minőségi elmélyülésében, s ha ezt hisszük, figyelmünket elsősorban a magyar néptanító felé kell fordítani.* A „nemzet napszamosai”-nak felelőssége a nagy békebeli küzdelemben, melyet a magyarság lesz kénytelen indítani a minőségi versenyben újraépülő Európa kulturális versenyterein, a néptanítók felelőssége csaknem nagyobb, mint az egyetemi tanároké. A mostanában oly divatos népi és urbánus ellenhatásokat kiegyenlíteni csak úgy lehet, ha a népnek az elemi iskolában olyan nevelést adunk, amely kíváncsisággal tölti meg a munkás- és földműves-tömegek gyermekeinek lelkét az ábécé és az egyszeregy ismeretein túl a mélykultúra iránt. A magyar parasztság értelmi képességei oly kiválóak, a magyar lélek megismerő, megkülönböztető képessége oly rendkívüli, a magyar tömegek szellemi minősége oly magas, hogy a népnevelés a leggazdagabb, legnemesebb emberi anyagot munkálhatja meg Magyarországon, ha megfelelő irányítással és előképzéssel hivatása igazi szintjére emeljük ezt a nevelő testületet. A középosztály érdekek által sugalmazott hajlamossága az illúziók iránt teljességgel hiányzik a magyar földműves- és munkástömegekből. A magyar nem hajlandó mithoszokban élni, s mindent, amit mithosszá alakított az osztályérdek, humorosan lát, tudatosan felnagyít, vagy kicsinyít. A minőségi nevelést a mélyben kell elkezdni, a magyar valóságérzékét, történelmi helyzetének igazságát, a környező népekhez való viszonyát, az európai erők között számára kirótt feladatok tudatosítását a népiskola elemi osztályaiban kell megalapozni. Nem mondjuk azt, hogy a magyar néptanítók nem teljesítik most is legjobb akaratuk és tudásuk szerint nemzetnevelő kötelességüket. *De szükségesnek és a nemzet érdekében elkerül-*

hetetlennek véljük éppen a néptanítók kiképzési, nevelési, továbbképzési szintjének emelését. Legtöbbször szomorúan szerény körülmények között, szellemi magukra hagyatottságban, szegénységben, a korszerű tudományos, szellemi áramlatokat csak egy-egy napilap torzító tükréből, vagy valamilyen üggyel-bajjal megszerzett folyóirat, szakmunka részletértésülségéből megismerve, hősies magányban folytatja ez a tanítóóság nehéz és felelősségteljes munkáját. Szükséges, hogy a magyar néptanítók szellemi továbbképzését minden erőnkel szorgalmazzuk, szükséges, hogy módot adjunk nekik rendszeresen megismerkedni a magyarság és Európa időszerű problémáinak igazi értelmével, szükséges, hogy megfelelő anyagi függetlenségben élhessenek nehéz feladatuknak, módjuk legyen a magyar műveltség mélyebb kérdéseit rendszeresen megismerni – a néptanító szellemi és anyagi függetlensége legalább olyan fontos a nemzet egyeteme és jövője szempontjából, mint a bírák, vagy a katonák szellemi és anyagi helyzetének, társadalmi területenkívüliségének körülbástyázása. A jövőt, a magyar nemzet minőségi élethalál-harcának esélyeit az első arcvonalon ők tartják kezükben. A nagyon hasznos és üdvös kísérletek mellett, melyek a magyar tömegek gyermekeinek tehetségesebbjeit iparkodnak továbbképezni, elsőrendűen fontos, hogy a nemzet legmélyebb és legszélesebb alkotórétégének, a parasztságnak és munkásságnak egyetemét – ezt az önmagában oly tehetséges magyar tömeget – a népiskolában olyan nevelési módszerrel ébresszék a nemzet feladatainak és hivatásának öntudatára, mely nemcsak a tehetségek továbbképzését biztosítja, hanem megveti az öntudatos mélykultúra alapjait a nemzet egyeteme számára. Főntebb ezt a szót használtuk: kíváncsiság. Ezt a szót, éppen pedagógiai szempontból, nem érezzük könnyűnek, sem felületesnek. Az újkori pedagógia jól tudja, hogy a gyermek figyelmét és képességeit semmiféle nevelési módszer nem éleszti annyira, mint a kíváncsiság ösztönének izgatása. A magyar néptanító keltse fel a magyar tömegek érdeklődését a minőségi kultúra iránt: ez lenne legfontosabb feladata, éppen olyan fontos, mint az egyszeregy, vagy az ábécé, vagy a magyar földrajz alapelemeinek oktatása. S mint ahogy elveszett az a nemzet, melynek hadserege politizál, bírósága osztályérdeket tart ítélkezés közben szeméi előtt, úgy nagy veszély fenyegeti azt a nemzetet is, melynek pedagógiai közkatonái nem a minőségi elv jegyében iparkodnak nevelni és hatni a nemzet szűz ősanagyára, a jövő táptalajára, a gyermekekre (Márai Sándor: *A nemzetnevelés ügyében*, 1942).